

UMUMIY OVQATLANISH SOHASINING IQTISODIY TIZIMDAGI ROLI

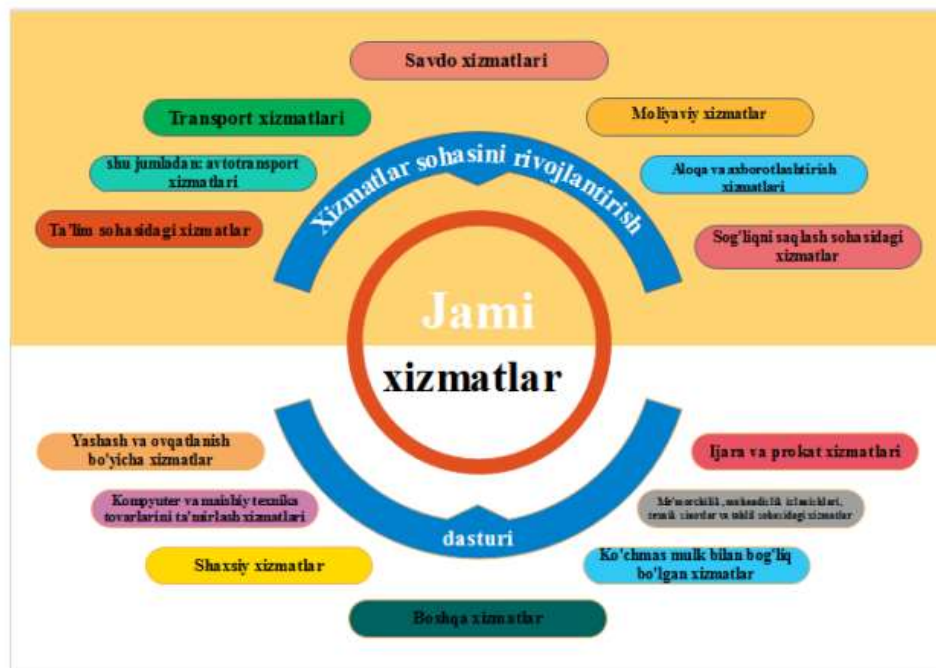
Ergasheva Charos Neymatillayevna
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi MBA
Kichik biznes va tadbirkorlik yo'nalishi
tinglovchisi

Annotatsiya.

Bugungi kunda respublikamiz aholisiga ovqatlanish korxonalarining bir necha turlari, ya'ni restoran, kafe, bar, oshxona, tamaddixona, choyxona va boshqalar xizmat ko'rsatmoqda. Qayd etilgan ovqatlanish korxonalari ichida aholi turmush tarzining yuksalishida va ayniqsa, xorijiy mehmonlar ovqatlanish servisini tashkillashtirishda restoranlarning o'rni beqiyosdir. Ushbu maqolada biz umumiy ovqatlanish sohasining iqtisodiy tizimdagi roli haqida fikr-mulohazalarni bayon etdik

Kalit so'zlar: Iqtisodiyot, xizmat sohasi, servis, umumiy ovqatlanish sohasi, restoran, kafe, bar, oshxona, tamaddixona, choyxona, aholi,

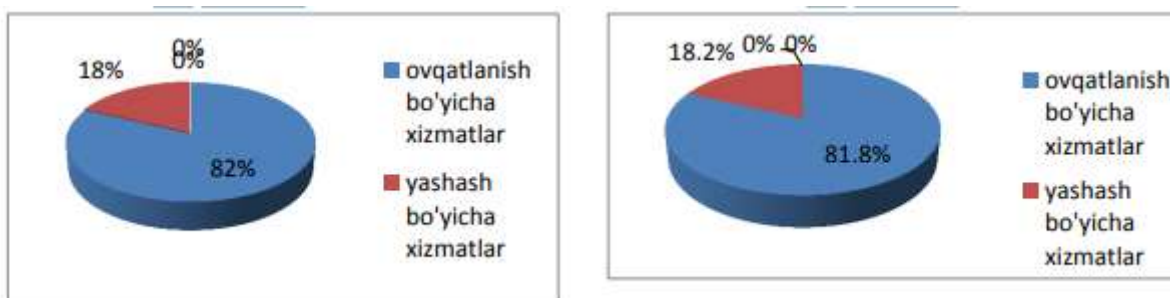
Bugungi kunda aholining farovon va qulay sharoitda hayot kechirishlari uchun xizmatlar sohasida bir qator qulayliklar ta'minlab berilmoqda. Natijada mamlakatimizning qishloq joylarida servis infratuzilmasining rivojlanishi evaziga qishloq aholisining yashash tarsi shahar aholisining yashash tarziga yaqinlashmoqda. Bugungi kun zamon talablaridan kelib chiqib, sohani rivojlantirish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining —2021-2022 yillarda O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish dasturi to'g'risidagi hamda —2022-2023 yillarda qishloq joylarda xizmat ko'rsatish va servis sohasini jadal rivojlantirish yuzasidan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi Qarorlari qabul qilindi. Xizmatlar ko'rsatish va servis sohasini rivojlantirish maqsadida amalga oshirilayotgan dasturlar va chora-tadbirlar natijasida sohaning YAIMdagi ulushi sezilarli darajada o'sdi.

1.-rasm Xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturi bo'yicha xizmatlarning asosiy turlari Xizmatlar sohasi aholining barcha qatlamlarini qamrab oladi va jamiyatda sodir bo'layotgan deyarli barcha ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga ta'sir ko'rsatadi, bu esa mazkur masalaning qanchalik muhim va ahamiyatli ekanligini ko'rsatib beradi. O'zbekistonda mustaqillik yillarida, iqtisodiyotni diversifikatsiyalash va tarkibiy o'zgartirishlarni chuqurlashtirish, mamlakat aholisining bandligini, daromadlarini va turmush sifatini oshirishning muhim yo'nalishlari va omillaridan biri sifatida xizmatlar sohasi va servisni jadal rivojlantirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirildi. Bundan tashqari, iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlashda mazkur soha muhim o'rinni egallamoqda. 2021 yil yanvar-dekabr oylaridaxizmatlar sohasining rivojlanishi O'zbekistonda ba'zan uchlamchi sektor deb ataluvchi xizmatlar sohasi mamlakat iqtisodiyotining jadalrivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. 2019 yil 1 yanvar holatiga, 323,5 ming faoliyat ko'rsatayotgan tashkilot va korxonalardan 213 mingga yaqini xizmatlar sohasida faoliyatko'rsatmoqda. 10 Deyarli barcha tashkilotlar u yoki boshqa turdagi xizmatlarni ko'rsatishadi. 2019 yil 1 yanvar holatiga respublikada 323,5 mingga yaqin faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar qayd etildi. Shundan, xizmatlar sohasida 213 mingdan ortiq korxona va tashkilotlar faoliyat ko'rsatmoqda. Ushbu ko'rsatkich o'tgan yilning mos davriga nisbatan 11,4 % ga ko'paydi.

Hozirgi vaqtda, respublikada xizmatlar sohasida 16,5 mingdan ortiq yirik tashkilotlar (bozor xizmatlarini ko'rsatuvchi notijorat tashkilotlarini qo'shgan holda) va 126 mingdan ortiq kichik tadbirkorlik sub'ektlari faoliyat ko'rsatmoqda. 3 2011-2021 yillarda xizmatlar sohasining rivojlanish dinamikasi deyarli barcha hududlarda ijobiy rivojlanish tendentsiyalarini ko'rsatib turibdi. 2021 yilda Namangan, Qashqadaryo, Jizzax viloyatlari va Toshkent shahri peshqadamlar qatoridan joy

egallashgan. Toshkent shahrida yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlanishi, avvalo aholi real daromadlarining o'sishi, yakuniy iste'mol O'zbekiston respublikasining ijtimoiy iqtisodiy holati 2021 yil yanvar-dekabr 13 mahsulotlari ishlab chiqarish tarmoqlarining rivojlanishi bilan bog'liq bo'lib, bu har xil turdagi xizmatlarning rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu davrda yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar hajmi 4420,5 mlrd. so'mga etdi. 2022 yil yanvar-dekabr oylariga nisbatan o'sish sur'ati 104,7 % ni tashkil etdi. Ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmida yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarning ulushi 3,0 % ga teng bo'ldi. Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar tarkibining taqqoslanishi, % 2023 yil yanvar-dekabr 2022yil yanvar-dekabr

Aholi jon boshiga ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmining har oyda o'sishi qayd etilmoqda. 2022 yil yanvar-noyabr oylariga nisbatan 417,6 ming so'mga hajmi oshib, 4455,6 ming so'mga teng bo'ldi. 2023 yil yanvar-dekabr oylariga nisbatan farq 794,3 ming so'mni tashkil etdi.

2-rasm 2022 yilda aholi jon boshiga xizmatlar hajmi bo'yicha hududlar reytingi(ming so'm) Aholi tomonidan har xil turdagi xizmat ko'rsatish turlariga bo'lgan talabning doimiy o'sishi va davlat tomonidan ushbu sohaga aloqador infratuzilmalarni (ijtimoiy, transport-kommunikatsiya, savdo va boshqalar) rivojlantirish bo'yicha 82% 18% 0%0% ovqatlanish bo'yicha xizmatlar yashash bo'yicha xizmatlar 81.8% 18.2% 0%

0% ovqatlanish bo'yicha xizmatlar yashash bo'yicha xizmatlar 14 ko'rilayotgan amaliy choralar xizmatlar sohasining barcha tarmoqlarini jadal rivojlanishini ta'minladi. Masalan, savdo oddiy taqsimlash mexanizmidan iste'molchiga yo'naltirilgan bozor talablarini shakllantirish jarayonlarida faol ishtirokchiga aylandi. Bugun biz shu xizmatlardan biri umumiy ovqatlanish xizmatini ko'rib chiqamiz.

Umumiy ovqatlanish korxonalarining asosiy vazifasi oziq-ovqat mahsulotlaridan taom tayyorlash, savdoni tashkil etish, tayyorlangan taomlarni realizatsiya qilib, iste'molchilarga xizmat qilishdir. Shu bilan bir qatorda ularning ayrim turlariga qo'shimcha talablar qo'yiladi. Retoranlarni talab darajasida xizmat ko'rsatishi uchun qurilish me'yor va qoidalari (QMQ)ga amal qilinishi ham talab etiladi. Restoranning poydevoridan tortib tomigacha maxsus reja asosida tuzilgan qat'iy qoidalarga amal qilish zarur. Restoran binosini qurish uchun tanlangan maydonchada ichimlik suvi, ishlab chiqarish va atmosfera suvlarini chiqarib ketish quvurlari (kanalizatsiya) bo'lishi shart. Shaharlarda va shahar tipidagi qishloqlarda joylashtiriladigan katta ishlab chiqarish quvvatiga ega bo'lgan yarim tayyor, tayyor mahsulot va taomlar ishlab chiqaradigan ovqatlanish korxonalarini qurish uchun tanlangan maydonchalar aholi yashaydigan uylardan kamida 50-100m uzoqlikda joylashgan bo'lishlari kerak. Restoranning joylashuvi ham katta ahamiyatga omil hisoblanadi. Shahar markazlari, aholi zich mavzelar, diqqatga sazovor joylar yaqinlari restoranlar uchun qulay joylar hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони, 2017 йил 8 феврал, ПФ-4947-сон
2. Tashmatov, S. U. (2021). TURIZMNING MAMLAKAT IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences
3. Saydullayevich, M. Q. (2021). Features and Problems of Forming Quality Management Systems in Small and Medium-Sized Businesses. International Journal of Development and Public Policy.
4. Saydullayevich, M. Q. (2021). Forms of Quick Management of Manufacturing in the Conditions of Market Relations. Academic Journal of Digital Economics and Stability.
5. Xudayshukurov T., Muhamadiyev N., Mo'minov N., Shukurov I. Ovqatlanish mahsulotlarini ishlab chiqarish asoslari. Darslik. Toshkent, «Iqtisod-Moliya», 2010.
6. <http://www.lex.uz>
7. <https://stat.uz>
8. <https://data.gov.uz>